

Kurz tvorby efektivních grafů v Městské knihovně Náchod

Marta Lelková

Vizualizace dat pomocí grafů je pro knihovníky známá a frekventovaná metoda. Knihovny denně poskytují množství různých služeb, které evidují jak pro vlastní potřebu, tak i pro potřebu statistického vykazování. Takto vzniklá data jim mohou poskytnout zpětnou vazbu o kvalitě i kvantitě jejich služeb. Porovnání dat za několik po sobě následujících let odhalí trend vývoje konkrétní služby. Tuto informaci jen složitě získáme ze „surových“ dat. Vypovídací hodnotu dat můžeme rozšířit pomocí jejich grafické reprezentace. Vizualizací data více přizpůsobíme schopnostem lidského zrakového vnímání, které dokáže vytěžit z obrazové informace o mnoho víc než z informace textové. Tvrdí se, že až 90 % mozkiem přijatých informací je vizuálních.[1] Lidský mozek zpracuje vizuální scénu mnohonásobně rychleji, než zpracovává text.[2] Samotné technické provedení vizualizace pomocí grafu úspěch nezaručí. Aby graf vyprávěl jasný a dobře srozumitelný příběh, musí být splněno několik důležitých podmínek.

Hned v úvodu chci říci, že vizualizace dat pomocí grafů není snadná záležitost i přesto, že se jedná o nejčastější způsob vizualizace dat. Je to dovednost, která vyžaduje alespoň elementární znalosti statistiky a analýzy dat, grafického designu, znalost nástroje na tvorbu grafů. Ani ten nejsofistikovanější nástroj nám ale nezaručí, že nebudeme tvořit nesmyslné a matoucí grafy. K tomu, aby byl graf efektivní, je nutné zvládnout trochu teorie týkající se:

- výběru vhodného grafu pro jednotlivé typy dat,
- základních náležitostí grafu,
- významu a výběru barev použitých v grafu,
- nejčastějších chyb při tvorbě grafů.

Všechny základní znalosti o správném používání grafů je možné nabýt nastudováním příručky **Tvorba efektivních grafů**,[3] na kterou jsem již čtenáře knihovnicko-informačního zpravodaje U nás upozorňovala v jednom z předchozích čísel (*pozn.: článek Není graf jako graf, číslo 2, ročník 26; 2016*). Tento materiál posloužil jako teoretický základ i účastníkům kurzu tvorby efektivních grafů v Městské knihovně Náchod, který se uskutečnil 17. května 2017.

Kurz měl formu workshopu a byl určen pracovníkům knihoven náchodského regionu. Byl rozdělen do dvou částí; v první části si kladl za cíl seznámit účastníky se základními pravidly tvorby grafů, v druhé - praktické části jsme nabyté vědomosti hned použili při tvorbě grafů v nástroji Infogr.am. Infogr.am je grafický online nástroj, který je po zaregistrování v základní verzi zdarma. Umožňuje kromě jiného vytvářet různé typy zajímavých grafů, které lze použít samostatně, ale i v infografikách. Práce s nástrojem je intuitivní a účastníky kurzu nadchla při prvním použití.

Aby měl kurz pro účastníky co největší praktický dopad, využívali jsme při práci reálná statistická data jejich knihoven. Jaký graf vybrat? Sloupcový, či kruhový, nebo raději spojnicový? A to jsou jen ty nejzákladnější druhy grafů. Vysvětlili jsme si, podle čeho zvolíme správný typ grafu. Na praktických příkladech jsme si ukázali, jak můžeme výběrem nevhodného typu grafu podávat matoucí informace. Pozornost jsme věnovali i výběru barev grafu a dopadu na jeho čitelnost při černobílém tisku.

Grafem lze manipulovat čtenáře ještě snadněji než textem. Můžeme věci zamlčovat nebo přikrašlovat a můžeme to dělat vědomě i nevědomě. Myslím, že mezi knihovníky se to o dost častěji děje v důsledku neznalosti základních zásad tvorby grafů. Na nejčastější nešvary jsme poukázali na konkrétních příkladech „manipulativních

grafů“ nalezených v médiích. Na kurzu se účastníci naučili nejenom tvořit efektivní grafy, ale i je kriticky číst a nenechat se manipulovat.

Vytvořené grafy poslouží knihovníkům k obohacení obsahu výroční zprávy knihovny, ale mohou je svým uživatelům „dávkovat“ i jednotlivě na webu nebo facebooku knihovny a tak profesionálně propagovat služby své knihovny.

Kontakt na autorku: knihovna@broumov.net

Webové stránky Pro knihovny Městské knihovny Náchod: <http://proknihovny.mknachod.cz/>

[1] NIELSEN, Jakob. How Little Do Users Read. *Nielsen Norman Group* [online]. Nielsen Norman Group, © 1998-2017 [cit. 2017-05-20]. Dostupné z: <https://www.nngroup.com/articles/how-little-do-users-read/>

[2] LLOYD, Ian. Why Every SEO Strategy Needs Infographics. *Web marketing group* [online]. WMG, © 2017 [cit. 2017-05-20]. Dostupné z: <http://www.webmarketinggroup.co.uk/blog/why-every-seo-strategy-needs-infographics/>

[3] MAREK, Tomáš. *Tvorba efektivních grafů* [online]. Brno, 2015 [cit. 2017-05-20]. Příloha diplomové práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Kabinet informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce Jan Boček. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/362075/ff_m/tvorba-efektivnich-grafu.pdf

© 2000-2010 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové · pujcovna@svkhk.cz · knihovna@svkhk.cz